

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاشد تن من مبیاد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مبیاد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary - Cultural

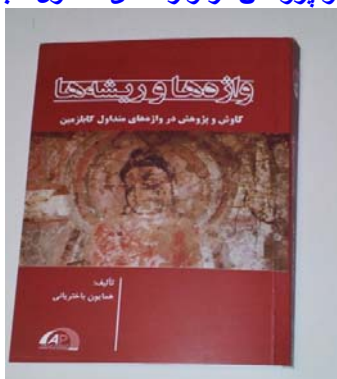
ادبی - فرهنگی

علی مشرف

۱۶ فبروری ۲۰۱۶

"واژه ها و ریشه ها"

کاوش و پژوهش در واژه های متداول کابلزمین



همان طوری که از نامش پیداست "واژه ها و ریشه ها" نام واژه نامه ایست، تألیف نویسنده سختکوش و مبتکر میهن ما آقای "همایون باختربانی". این واژه نامه که در ۳۳۵ صفحه به نشر رسیده، با آن که در مقایسه با ظرفیت زبان دری به مثابه یک زبان ترکیبی که بالقوه می توان الی ۱۸۳ میلیون واژه در آن به وجود آورد، اندک به نظر می آید، اما نظر به بعضی امتیازاتی که دارد، بدرستی می توان ادعا نمود، که در نوع خود کاملاً بی نظیر بوده، جای دارد از آن به مثابه جدی ترین تلاش یک فرزند افغان در خارج از افغانستان جهت زنده نگهداشتن زبان دری، که قرون متمادی محراق تجمع تمام آزادیخواهان شرق از ترکیه الی کاشغر و از آسیای مرکزی الی تمام نیم قاره هند بود، از آن قدر دانی به عمل آورد.

تا جایی که از مطالعه این اثر ارزشمند بر می آید، آنچه این اثر را حیثیت یک تلاش مثبت می بخشد، به نظر من نکات آتی اند:

۱- نویسنده همان طوری که در عنوان ضمیمه "کاوش و پژوهش در واژه های کابلزمین" قید نموده است، در کل کوشیده است تا ساحه و بستر کار خویش را به آن واژه هائی محدود نماید که به صورت عمده در "کابلزمین" که حدود جغرافیائی معینی را احتواء می نماید، بدان تکلم صورت گرفته، زبان گفتار و نگارش را در آنجا می سازد.

این محدودیت جغرافیائی به ذات خود، حجم کم کتاب و محدودیت تعداد واژه ها را به چند هزار در مقایسه با پهنای زبان دری و تعداد بالقوه و بالفعل واژه ها در آن، از حملات دیوانه وار اجاره داران بی فرهنگ کار های فرهنگی، که در

طول حیات ننگین شان فقط یاد گرفته اند، تا با بی ارزش نشان دادن کار دیگران، هزاران بهتان و افتراء به این و آن حواله نموده و خرمهره های شان را الماس معرفی داشته اند، جهال و کمسوادانی از قماش خود را دجال گونه به دنبال کشند، در امان نگه دارد؛ مگر این که خود خواهی، خود ستائی ها و خود پرستی ها آنچنان در آنها نهادینه شده باشد، که حتا همین قید را نیز دیده نتوانند.

۲- دومین و چه بسا گفت مهمترین ویژگی این واژه نامه، تلاش به خاطر ریشه یابی، هر یک از واژه هائیکه در زبان روزمره مردم کابل، مورد استفاده قرار می گیرد؛ واضح است که این کار مقدر نیست مگر این که مؤلف گستره مآخذ مورد استفاده خود را هر چه بیشتر بهتر بسازد و این همان کاریست که آقای "باختریانی" حین تألیف این اثر گرانبها انجام داده است.

آقای "باختریانی" خلاف کمسوادان پرمدعا که می خواهند فرهنگی را به کمک یک "غیاث اللغات" امانتی تدوین نمایند و خلاف آنچه از نویسندگانی که به علاوه مطلب، اسم نویسندگی را نیز دزدی نموده اند، جهت تدوین این اثر به بیشتر از ۱۰۰ مآخذ ۷۸- کتاب، ۲۶ مجله و ۵ منبع غربی- قدیم و جدید از "تاریخ بیهقی" گرفته تا "افغانستان در مسیر تاریخ" و از "کیمیای سعادت" گرفته تا "تاریخ ادبیات افغانستان-حیدر ژوبل-" به شمول اکثر فرهنگ هائی که در دسترس جویندگان قرار دارد، مراجعه نموده، در ریشه یابی برخی از کلمات به جای آن که به آثار متأخرین مراجعه نماید، از آثار متقدمین استفاده لازم نموده است.

۳- این واژه نامه در کاغذ اعلی به وسیله "انتشارات عازم" در داخل کشور چاپ شده در همانجا در خدمت نیازمندان آن قرار گرفته است.

تعیین قیمت "۲۶۰" افغانی برای چنین اثر گرانبهائی خود نمایانگر آن است که نویسنده نمی خواسته، در جمع آنهائی قرار بگیرد که به "نون القلم" شهرت یافته اند، یعنی آنهائی که از فهم محدود خود تجارتي ساخته اند تا نیازمندان را توسط آن سرکیسه نمایند. از آنجائی که آقای "باختریانی" شخصاً موافقه نموده اند تا این اثر گرانبها، با اضافات جدید و ویراستاری مجدد، از طریق پورتال "افغانستان آزاد-آزاد افغانستان" برای دومین بار به نشر برسد، امیدوارم پورتال، با وجود حجم بیش از حد کار هایشان این فرصت را به دست بیاورد، تا با نشر مجدد این اثر گرانبها، نیازمندان را یاری برساند.